

## MI VAN A FIÓKBAN?

KÉT FLEKK  
KISS LAJOSSAL



VINKLER LÁSZLÓ RAJZA

— A pusztai születési dátumon kívül (Szent-  
tes, 1924. május 18.) beszéljünk mindjárt a  
pályakezdet előtti irodalmi élményekről.

— Nem estem át a ponyvaolvasás  
szokásos izgalmain, már kora ifjúságom  
idején az irodalom java, a minőség von-  
zott: eszméltető olvasmányélményem a  
piros papírfedelű Filléres Klasszikusok  
sorozata volt. Komplex tudományos,  
irodalmi és világnézetű impulzusokat —  
teoretikus érdeklődésem alapvetéseként  
— a NÉKOSZ-mozgalom sodrában kap-  
tam Szegeden. *Diószegi András, Somo-  
gyi Tóth Sándor, Illés Lajos, Lajta Kál-  
mán* és a kakukmarcis-janicisár *Tóth  
Béla* voltak kenyeres társaim, az egye-  
temen pedig — ahol 1949 és 1953 között  
a magyar szakot végeztem el — többek  
között *Rubinyi Mózes, Sötér István,  
Trencsényi-Waldapfel Imre, Devecseri  
Gábor* és a szeretetével különösképp ki-  
tűntető *Mészöly Gedeon* tanítottak. Az  
egyetem után Tapolcán tanárkodtam egy  
fél évet, 1953 és 1956 között a Szegedi  
Egyetemet, illetve néhány szám erejéig  
a Tiszatáj-at szerkesztettem. Első, ma is  
vállalt írásomnak egy Adyrról szóló cik-  
ket tekintek, a Tiszatáj közölte az 50-es  
évek elején.

— A szegedi irodalom kritikusának szűk  
szerepkörétől néhány év alatt „Élet és eszté-  
tika” című, József Attila-díjjal jutalmazott  
tanulmánykötetelig jutottál (1960). Hogyan  
ítéled meg munkásságodnak ezt az első ösz-  
szefüggő szakaszát?

— A Szegedi Egyetem megszűnését  
követően egy hónapig a szegedi Városi  
Tanács Művelődésügyi Csoportját vezet-  
tem, de egy íróasztalnyi felhalmozott akta  
és ügyirat dezertálásra készítetett. Majd  
az újjászerveződött egyetemi Magyar

Irodalomtörténeti Intézet oktatója let-  
tem. Itt engem is Király István teore-  
tikusi magabiztossága, inspiráló bizalma  
lendített tovább, s ő volt az eszmei atyja  
a vezetésemmel meginduló stílusgyakor-  
latoknak is. Mozgalmunk a Négyessy-  
féle hagyományokat támasztotta fel.  
Köztudott, hogy 1959-ben a *Szegedi Fia-  
talok Antológiájá*-val jelentkeztünk, s  
hogy olyan tehetséges fiatalokat sike-  
rült elindítanunk, mint Fenákel Judit,  
Bárdos Pál, Papp Lajos és Ratkó József.  
E periódus kritikai teljesítményét a  
megszüntetve-megőrizve elvével termé-  
szetesen ma is vállalom, hisz ez a né-  
hány év kritikai és eszmei fejlődésem  
neofita korszaka volt. Tendenciái egy  
ideig még folytatódnak (pl. a Barta-vi-  
tával), a hatvanas évek elejétől azonban  
mégis valami új kezdődik.

— Szigeti József professzor hívására ekkor  
az ELTE Esztétikai Tanszékére, a volt Lu-  
kács-tanszékre kerültem. Hat év múltán is-  
mét teljes állással dolgozol Szegeden, jóllehet  
esti egyetemi előadóként a fővárossal való  
tanári kapcsolataid sem szakadtak meg. Mű-  
vekben nem volt-e természetlenebb ez a pe-  
riódus; jelent-e számodra történeti folytonos-  
ságot a visszatérés?

— Nem hiszem hogy ezalatt „túlok-  
tattam” volna magam az írás rovására,  
mert speciálkollégiumaim eredménye-  
ként pl. kritikai munkásságom is gaz-  
dagodott. Körülbelül húszévtől esztéti-  
kai és kritikai tanulmány reprezen-  
tálja és közel tíz év termésének javát  
(különösképpen olyan tanulmányokra  
gondolok, mint a Kritiká-ban megjelent  
*Az esszéirő Illyés*, s a Kortárs által kö-  
zölt *Nemzeti ügyé nőt nemzeti kérdés*  
és a közelmúltban ugyanott publikált  
*Demokrácia általában és különösen*), s  
az a megszilárduló szándék teljesíti ki,  
hogy nem tagadva a Lukács-iskola nagy  
hatását, az elméleti esztétikát a magam  
gyakorlatában alkalmazott esztétikává  
tegyem. Ez nem megy másként, mint  
popularizált gondolati esszéstillussal,  
olyan nyelvezettel, ami minden mozza-  
natában a gondolatot hordozza. Ennek  
kimunkálására is próbáltam kísérletet  
tenni, pl. *Levél az írói nyelvről* c. írá-  
ssal (Népszabadság, 1969. május 18.).  
A szegedi egyetemi alkotókör vezetésé-  
hez való visszatérésem felkérésre tör-  
tént, de találkoztam saját író-nevelő szán-  
dékaimmal is, így valóban folytonosság-  
nak fogható fel, miként a Tiszatáj-jal  
való kapcsolatam sem újdonság: egy  
automatikusan megszakadt kontaktus  
értelemszerű újrafelvétele.

(—)